

Blisko i daleko. Sympozjum Regionalistów – Praszka 2015, red. Z. Szczerbik – Z. Włodarczyk, Wieluńskie Towarzystwo Naukowe – Muzeum w Praszce, Wieluń Praszka 2016, ss. 158.

Przedłożona do recenzji publikacja to zbiór krótszych i dłuższych wypowiedzi Prelegentów I Sympozjum Regionalistów zorganizowanego w Muzeum w Praszce 17 października 2015 r. z inicjatywy dr. Zdzisława Włodarczyka – prezesa Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego. Podjęcie tak znakomitego spotkania dało możliwość historykom, muzealnikom oraz różnym działaczom społecznym „pogłębienia wiedzy o swoim regionie oraz jej upowszechniania”. Regionalizm w tym wypadku połączył więc wszystkie te siły, które historią parają się nie tylko z pobudek naukowych, ale zwyczajnie się nią pasjonują, czy też traktują ją z obowiązku zajmowanego stanowiska. Wydawnictwo więc z ramienia Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego i Muzeum w Praszce to swoistego rodzaju „pamiętnik” spotkania regionalistów pod tytułem *Blisko i daleko. Sympozjum Regionalistów – Praszka 2015*, redakcji naukowej dr. Zbigniewa Szczerbika i dr. Zdzisława Włodarczyka.

Ośrodek Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego już niejednokrotnie dawał i wciąż daje wyraz przywiązania do badań nad dziejami „małych ojczyzn”, czyli zagadnień z historii regionu, redagując od 2001 r. *Rocznik Wieluński*. To właśnie dzięki rozwojowi badań regionalnych, a tym samym ich potrzebie prowadzenia, rozwinął swoją działalność wspomniany ośrodek, o czym przypomniał we wstępie do recenzowanej publikacji dr Zbigniew Szczerbik. Drugi z redaktorów – dr Zdzisław Włodarczyk, w podobnym słowie wstępnym do publikacji przedstawił pomysł zorganizowania I Sympozjum Regionalistów w Praszce, z nadzieją, że spotkanie to przerodzi się w cykliczną, coroczną, imprezę regionalistów: „U genezy pomysłu organizacji sympozjum w Praszce leżało dążenie do dalszej integracji środowiska, lepszego poznania. Nie ma poznania bez prezentacji własnych osiągnięć – wszystkiego tego, co udało się osiągnąć” (s. 8). Na marginesie warto zauważyć, że publikacja *Blisko i Daleko. Sympozjum Regionalistów – Praszka 2015* jest dwudziestą trzecią publikacją tegoż ośrodka na przestrzeni blisko dwóch dekad (1999-2016).

Ważną rzeczą, którą zaznaczyli Redaktorzy w artykułach wprowadzających do publikacji, było otwarcie się sympozjum na różne środowiska i zintegrowanie regionalistów z obcych terenów, przez co „nie

zostały określone ramy terytorialne” spotkania w Praszce. Dlatego na I Sympozjum Regionalistów zjechali goście z kilku województw, głównie ościennych województwa opolskiego, w którym położona jest Praszka. I tak wśród reprezentantów pozostałych terenów byli regionaliści z województw lubuskiego, łódzkiego, opolskiego i śląskiego. W sumie udział w I Sympozjum Regionalistów w Praszce wzięło trzynastu prelegentów reprezentujących różne ośrodki naukowe i instytucje kulturalne w Polsce.

Liczbie prelegentów odpowiada przyjęty w publikacji przez Redaktorów układ treści, który zebrano bez podziału na rozdziały. Taki sposób prezentacji artykułów sugeruje, że tematyka wystąpień była bardzo różnorodna. Publikację otwierają dwa artykuły, o których można jedynie domyśleć się, że są tekstami wprowadzającymi do książki autorstwa wspomnianych redaktorów – Zbigniewa Szczerbika i Zdzisława Włodarczyka. Dalej następuje ciąg artykułów pozostałych prelegentów I Sympozjum Regionalistów, a otwiera go tekst Lubomiry Tyszler z Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi, a zarazem członka Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego. Kolejne artykuły zechcieli zamieścić Krzysztof T. Witczak, także z Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi, Marta Małkus z Muzeum Ziemi Wschowskiej, Andrzej Ruszkowski, ks. Sławomir Zabraniak z Uniwersytetu Rzeszowskiego i członek Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego, Tomasz Andrzej Nowak – prezes Towarzystwa Historycznego Oddział w Radomsku i członek Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego, Jan Książek z Muzeum Ziemi Wieluńskiej i członek Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego, Renata Płaczek-Zielonka ze Starostwa Powiatowego w Oleśnie, Jerzy Maciejewski oraz Iwona Podeszwa z Towarzystwa Przyjaciół Wielunia. Układ treści zamyka tekst Zbigniewa Szczerbika – dyrektora Muzeum w Praszce.

Treści artykułów w publikacji, jak już zostało wspomniane, odpowiadają zainteresowaniom ich autorów, którzy historią regionalną trudnią się z różnych pobudek, mniej lub bardziej zawodowych. Z tego też względu teksty zachowują różnorodną formę publikacji, a więc posiadają lub nie odpowiedni warsztat metodologiczny w postaci przypisów czy aneksów. W zaproponowanej przez Organizatorów Sympozjum formie prezentowania swoich osiągnięć zastosowano zasadę, ażeby spotkanie rozpoczynał wykład akademicki uczonego, prezentujący słuchaczom wyniki najnowszych badań w określonej dziedzinie naukowej. Na pierwsze tego rodzaju spotkanie zaproszona została dr Lubomira Tyszler

z Uniwersytetu Łódzkiego, która wygłosiła wykład: „Starożytne dziedzictwo kulturowe z obszaru dorzecza górnej Prosnys z doby Imperium Romanum”. Jej wystąpienie, w obszerniejszej niż wykład wersji, znalazł się w początkowych partiach „pamiętnikowej” publikacji. Spośród pozostałych, *stricte* naukowych prelegentów swój tekst do wydawnictwa przekazali: prof. Krzysztof T. Witczak, który podczas sympozjum wygłosił referat: „Działalność regionalna w Tomaszowie Mazowieckim – działacze, organizacje, inicjatywy i wydawnictwa (2000-2015)”, ks. prof. Sławomir Zabraniak: „Między Wartą a Liswartą. Z badań nad historią południowoschodnich terenów ziemi wieluńskiej”, dr Tomasz A. Nowak: „Badania regionalistyczne w Radomsku na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat”, a także dr Zbigniew Szczerbik, który przedstawił artykuł: „35 lat w służbie lokalnej społeczności. Muzeum w Praszce 1980-2015”. W sympozjum wziął udział także prof. Tadeusz Olejnik – emerytowany wykładowca Akademii Świętokrzyskiej (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) Filia w Piotrkowie Trybunalskim, o czym świadczy zamieszczona w publikacji fotografia z jego podobizną, podpisana „Prof. Tadeusz Olejnik wygłasza wykład o tradycjach i współczesności regionalizmu wieluńskiego” (s. 155). Uczony najwyraźniej nie przekazał swojego wystąpienia do druku, a szkoda. Zatem materiały tylko pięciu powyższych prelegentów, poparte obszerną bazą źródłową, najlepiej świadczą o randze recenzowanej publikacji.

Drugą grupę referatów stanowią teksty osób niekoniecznie zajmujących się na co dzień historią regionalną zawodowo, często jej pasjonatów. Wśród nich artykuły: mgr Marty Małkus: „Inicjatywa obywatelska wokół dziedzictwa kulturowego na przykładzie działań Stowarzyszenia Czas A.R.T. ze Wschowy”, mgr. Andrzeja Ruszkowskiego: „Trzydzieści lat na sieradzkich szlakach, mgr. Jana Książka Wieluńska Biblioteka Regionalna – wydawnictwa Muzeum Ziemi Wieluńskiej”, mgr Renaty Płaczek-Zielonki: „Historia lokalna w powiecie oleckim”, mgr. Jerzego Maciejewskiego: „Wieruszów regionalny” oraz mgr Iwony Podeszwy: „Amor Wielunis nos iungit” – towarzystwo Przyjaciół Wielunia: przeszłość i teraźniejszość.

Zamieszczone w publikacji teksty dają możliwość czytelnikowi poznać środowisko, w którym prelegenci prowadzą swoją działalność zawodową, zajmują się historią regionu naukowo lub są jej pasjonatami. Tym samym kształtują oni charakter danego regionu, przyczyniając się do utrwalenia jego przeszłości. Jak trafnie zauważył dr Zdzisław Wło-

darczyk „Sami regionaliści, bo o nich tutaj cały czas mowa, to grupa specyficzna. Zbiorowość mocno zróżnicowana, pod każdym względem. Niezależnie od tego znają się od lat, współpracują, spotykają się przy różnych okazjach. Wielu z nich pisze i utrwała dla potomnych to, co warte odnotowania. Powstają opasłe tomy lub mniej spektakularne wydawnictwa, w których zawarta jest przeszłość i dzień dzisiejszy regionu” (s. 8). Tak też jest i z prezentowanym „pamiętnikiem” ze spotkania I Sympozjum Regionalistów w Praszce. Znalazły się w nim artykuły prezentujące szeroko działalność osób i instytucji o zasięgu regionalnym, jak materiał Krzysztofa T. Witczaka o działalności regionalnej w Tomaszowie Mazowieckim, gdzie Autor zwrócił uwagę na wielość inicjatyw i wydawnictw podejmowanych przez tamtejsze środowisko regionalistów. Podobne inicjatywy podejmowane są z dużym rozmachem na innym obszarze badań regionalistów, jak ziemia radomszczańska i działający w jej powiatowym mieście Radomsku oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego. Jego Prezes – dr Tomasz A. Nowak od kilku lat podejmuje starania o utrzymanie na rynku wydawniczym periodyku „Zeszyty Radomszczańskie”, cieszące się popularnością zarówno wśród profesjonalnych historyków, jak też u lokalnych działaczy i władz samorządowych. W podobnej randze, co dwa powyższe ośrodki badań regionalnych, występuje Wieluńskie Towarzystwo Naukowe – współorganizator I Sympozjum Regionalistów i współwydawca prezentowanej publikacji. Z ośrodkiem badań regionalnych w Wieluniu związanych jest wielu współautorów naszego wydawnictwa, przywołanych w pierwszych partiach niniejszej recenzji. W tym miejscu warto jeszcze raz wspomnieć jednego z nich – mgr. Jana Książka, który reprezentuje także Muzeum Ziemi Wieluńskiej i związane z tą instytucją wydawnictwo Wieluńskiej Biblioteki Regionalnej, przywołując też publikację ponad sześćdziesięciu prac z ramienia wydawnictwa Muzeum Ziemi Wieluńskiej, których szczegółowa bibliografia została zamieszczona w aneksie jego artykułu (s. 121-123).

Recenzowane wydawnictwo, oprócz wyliczonych artykułów, zawiera spis treści i skromną fotogalerię z odbytego spotkania. Niemal wszystkie materiały autorów – uczestników I Sympozjum Regionalistów w Praszce, opatrzone zostały materiałami ilustracyjnymi. Pewien niesmak budzi tutaj przyjęty przez redaktorów sposób umieszczenia tekstów. Odnosi się to głównie do braku wyraźnie wydzielonego wstępu czy też noty wprowadzającej do publikacji, co wprowadza czytelnika

w zakłopotanie. O celach i okolicznościach wydania książki dowiadujemy się dopiero z dwóch pierwszych tekstów autorstwa redaktorów – dr. Zbigniewa Szcherbika i dr. Zdzisława Włodarczyka, które to na pierwszy rzut oka nie sugerują, iż są tekstami wprowadzającymi. Oddzielenie części wprowadzającej od reszty tekstów czyniłoby publikację bardziej przejrzystą. Dużym walorem książki byłoby także przybliżenie sylwetek regionalistów – autorów poszczególnych artykułów, którzy po raz pierwszy zagościli na I Sympozjum Regionalistów w Praszce jako swego rodzaju prekursorzy. Prezentacja taka mogłaby być poczyniona w przypisach, jak zrobił to jeden z autorów – prof. Krzysztof T. Witczak (s. 33), lub zamieszczona w postaci zbiorczej „noty o autorach” na zakończenie publikacji.

Niewątpliwie, pomimo tych mankamentów, wielkim pozytywnym przygotowanej publikacji jest zwrócenie uwagi na rozwój badań regionalistycznych, które w Polsce mają niedługi żywot. Ufam, że podjęcie kolejnych spotkań przez regionalistów będzie owocowało równie dobrymi pracami, co recenzowana, a nawet lepszymi.

Łukasz S. Kopera